

Kraków, dnia 9 listopada 2022 roku

Dr hab. Katarzyna Plutecka, prof. UP
Instytut Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Stein-Szały pt. „Zabawa we wspomaganiu rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu”, napisanej pod kierunkiem naukowym

dra hab. prof. UZ Jarosława Bąbki oraz promotora pomocniczego dr Jolanty Lipińskiej-Lokś

(Zielona Góra 2022, ss.412)

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały stanowi skrupulatnie opracowane studium teoretyczno-empiryczne. Temat niniejszej dysertacji doktorskiej, rozumiany również jako problem badawczy, jest oryginalny, o czym pisze Doktorantka we *Wstępie*. Warto podkreślić, że *Wstęp* zawiera dodatkowo uzasadnienie wyboru tematu z licznymi odniesieniami do literatury przedmiotu i odwołaniem się do własnych doświadczeń nauczyciela-praktyka. Doktorantka odpowiadając na potrzebę badań dotyczących wspomagania rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu poprzez zabawę akcentuje między innymi konieczność zrozumienia intymnych *doświadczeń rodziców i terapeutów, którzy aktywnie uczestniczą we wczesnym wspomaganiu rozwoju tej grupy dzieci* (s. 10). Dlatego podjęta przez Doktorantkę problematyka jest bez wątpienia ważna, aktualna, wartościowa ze społecznego punktu widzenia i zasługuje na aprobatę.

Zasadnicza część dysertacji składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, a także bibliografii, aneksu, spisów tabel i rysunków. Struktura pracy jest czytelna i logicznie uporządkowana, o czym świadczy umiejętne rozplanowanie proporcji poszczególnych rozdziałów, a także prowadzenie czytelnika od teoretycznych podstaw pracy poprzez

metodologię badań własnych do niezwykle wnikliwej prezentacji materiałów badawczych oraz ich pogłębionej analizy. Tak więc przyjęta kolejność prezentowanych w pracy doktorskiej zagadnień została podporządkowana istocie i logice przedmiotu badań, co znajduje uzasadnienie merytoryczne i metodologiczne.

W pierwszym rozdziale (s. 12-89) Doktorantka przygotowała teoretyczne podstawy dla podejmowanych empirycznych eksploracji. Dokonując bardzo obszernego przeglądu literatury przedmiotu (313 pozycji, netografia) Doktorantka wykazała się kompetencją merytoryczną w zakresie rozumienia kluczowych terminów: zabawa, autystyczne spectrum zaburzeń i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Poczynione ustalenia terminologiczne, klasyfikacyjne i rozwojowe na temat zabawy stały się pretekstem do pokazania jak kluczowe znaczenie wspomniana forma aktywności ma dla rozwoju podstawowych kompetencji emocjonalnych i społecznych dziecka. Z kolei analiza koncepcji wyjaśniających patogenezę zaburzeń ze spectrum autyzmu pozwoliła Autorce zauważyć i krytycznie ocenić konsekwencje niniejszych zaburzeń rozwojowych dla rozwoju indywidualnego dziecka w wielu wymiarach życia. W kontekście podjętej tematyki badań szczególnego znaczenia nabiera poszukiwanie przez Doktorantkę swoistości aktywności zabawowej dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu (s. 48-62). Dokonując analizy literatury przedmiotu próbuje odpowiedzieć na kluczowe pytania: jak kształtuje się aktywność zabawowa dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu? Jakie czynniki warunkują rozwój zabawy? Czy i jak następuje wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu poprzez zabawę? W kontekście prowadzonych rozważań przez Doktorantkę pozwolę sobie na dwie uwagi krytyczne dotyczące kwestii terminologicznych. W aktualnym podejściu w naukach społecznych (przede wszystkim w pedagogice specjalnej) w kategoriach teoretycznych i w praktyce wdraża się idee normalizacji oraz autonomii osób ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, i dlatego w sytuacji publikacji niniejszej dysertacji doktorskiej w formie monografii autorskiej (do czego szczerze zachęcam) proponuję zmienić pojęcie: jednostka na osoba (np. s. 70, 73, 91). Kolejna uwaga dotyczy stosowania zamiennie, jako wyrazy bliskoznaczne terminów: mowa i język (s. 44), i na skutek tego nie jest zrozumiałe dla czytelnika: czy Doktorantka opisuje specyfikę rozwoju języka czy mowy dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu? A przecież mowa i język to dwie odmienne definicje i umiejętności, których budowa, funkcje oraz rozwój są przedmiotem rozważań przedstawicieli nauk humanistycznych czy społecznych.

Podsumowując część teoretyczną pracy doktorskiej pragnę podkreślić, że zaprezentowana analiza wskazuje na rozległą wiedzę i znajomość interdyscyplinarnej literatury przedmiotu, ale szczególnie z zakresu pedagogiki specjalnej, a także rozumienie pojęć i kategorii istotnych dla podjętego problemu badawczego. Zawarte doniesienia zostały dobrze ustrukturyzowane, wnikliwie opisane pod względem merytorycznym. Zakres i dobór literatury przedmiotu nie budzą zastrzeżeń.

W rozdziale drugim (s. 90-112) Doktorantka przedstawia założenia metodologiczne podjętych badań własnych. Podstawą pozytywnej oceny omawianej pracy doktorskiej jest zaprezentowany przez Autorkę w niniejszym rozdziale warsztat metodologiczny i *ukazanie wiedzy subiektywnej, która odwołuje się do analizy interakcji międzyludzkich oraz symbolicznych struktur życia społecznego* (s. 91). Autorka prezentuje konstruktywnie przemyślane podstawy metodologiczne badań własnych, które zostały przygotowane w paradygmacie metodologii badań jakościowych. Należy podkreślić, że strategie badań jakościowych stają się coraz bardziej popularne w naukach społecznych, ale też w przypadku niniejszego projektu bardzo uzasadnione. Prezentowane refleksje naukowe Doktorantki na temat konceptualizacji rozumienia i definiowania zabawy we wspomaganie rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu nie odwołują się do obiektywnego opisu rzeczywistości, ale odnoszą się do intymnego spojrzenia ich rodziców i terapeutów w przejawy aktywności zabawowej, czyli: *sposobu postrzegania i rozumienia zabawy przez osoby zajmujące się dzieckiem na co dzień* (s. 92) i dają możliwość poznania *indywidualnego rozwoju, przebiegu i kontekstu zabawy każdego dziecka* (s. 92). W niniejszym rozdziale zdefiniowania wymagają cele badań, a dokładnie cel poznawczy i teoretyczny, tym bardziej, że Doktorantka tłumaczy ich istotę za autorem: Januszem Gniteckim (s. 93). W dalszej części rozdziału Doktorantka pisze, że w realizowanym projekcie badawczym wykorzystwała dwie metody: *indywidualnych przypadków i metodę fenomenologiczną*. W uzasadnieniu przyjęcia pierwszej metody studium przypadku powołuje się na takich autorów, jak: *Pilch, Janicka-Panek, Franc, Domagała-Zyśk*. W przypadku metody fenomenograficznej odwołuje się do *Jacka Moroza* (brak w bibliografii), *Martona, Bauman, Jurgiel, Szkudlarka, Kossobuckiej, Męczkowskiej, Jurgiel-Aleksander*. Bez wątpienia obydwie metody badań stwarzają możliwość nie tylko szerokiego, ale i głębokiego poznania istoty zabawy w naturalnym kontekście. Zastosowanie triangulacji metod należy uznać za walor, bo zastosowanie rozwiązań hybrydalnych w badaniach jakościowych, dodatkowo podnosi wartość realizowanego projektu naukowego. Wielość zastosowanych technik i narzędzi (s. 101-104) jest również naturalną konsekwencją przyjętej

strategii badań jakościowych i pozwoliło Doktorantce na kreatywność metodologiczną. Następnym atutem projektu są nie tylko szczegółowo opisane, ale też realizowane etapy procedury badawczej (s. 112).

Kolejne trzy rozdziały (s. 113-173) stanowią, jak pisze Doktorantka *przestrzeń wynikową*, czyli są prezentacją wyników badań własnych. Doktorantka korzystając z wybranych metod mogła rzetelnie i trafnie analizować informacje o badanym zjawisku: *zabawę dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu*, pogłębić zdobytą wiedzę i lepiej zrozumieć mechanizmy działania analizowanych zagadnień. Proces interpretacji uzyskanych danych narracyjnych był bardzo pracowity. Opis danych kategorii pozwolił na ich przyporządkowywanie do problemów badawczych, a także odniesienie do aktualnych koncepcji wyjaśniających znaczenie zabawy dla rozwoju dziecka ze spectrum autyzmu. Podczas prezentowanej analizy empirycznej i interpretacji wyników Doktorantka wysuwała wnioski, które sugerują, że przejawy aktywności zabawowej dziecka ze spectrum autyzmu mają charakter osobliwy i ich rzeczywiste potrzeby rozwojowe wymagają dostosowania oferty edukacyjnej i terapeutycznej do ich możliwości. Zrozumienie specyfiki funkcjonowania tej grupy dzieci, ich wyjątkowy przebieg rozwoju zaburzeń należących do spectrum autyzmu powinno być przyczynkiem do opracowania strategii pomocowych, które pozwolą im przekraczać ograniczenia i dążyć do samorealizacji podczas aktywności zabawowej. Badania Doktorantki należy zaliczyć do kategorii nowatorskich badań jakościowych, które wpisują się w paradygmat normatywny i dlatego posiadają liczne zalety. Pewien niedosyt metodologiczny budzi fakt, że w zgromadzonym materiale empirycznym, który został poddany transkrypcji nie wykorzystano zabiegów formalnych (np. pogrubionej czcionki), które wyróżniłyby te fragmenty wypowiedzi rodziców czy terapeutów odnoszących się bezpośrednio do analizowanych kategorii.

Niniejsza część pracy jest jednoznacznym wynikiem przeprowadzonych eksploracji naukowych i potwierdzeniem zasadność zrealizowanego projektu. Całość pracy podsumowują rekomendacje dla praktyki pedagogicznej, które stanowią formę pożądaną pomocy w kontekście aktualnej wiedzy i właśnie zrealizowanego projektu badawczego. Z tego względu rozprawa doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały stanowi cenne źródło informacji, nie tylko dla rodziców dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu i ich terapeutów, ale też dla innych osób, którym bliskie jest zrozumienie złożoności charakteru i przyczyn trudności doświadczanych przez dziecko z zaburzeniami ze spectrum autyzmu podczas aktywności

zabawowej. Pragnę uwypuklić, że tematyka niniejszej pracy doktorskiej może stanowić inspirację do dalszych analiz i poszukiwań badawczych.

Podkreślenia wymaga fakt, że język pracy jest poprawny i zrozumiały. Styl narracji cechuje czytelność, przejrzystość, czemu służą różne zabiegi graficzne, np. pogrubienia czcionki, kursywa, akapity, tabele i rysunki. Przypisy i zapis bibliograficzny są poprawne. Pojawiły się nieliczne błędy literowe, np. w nazwiskach autorów: Marton (s. 98), Szkudlarek (s. 99). Proponuję również dopracować numerację rozdziałów, a szczególnie podrozdziałów w spisie treści (będzie to miało znaczenie w sytuacji publikacji niniejszej dysertacji doktorskiej w formie monografii autorskiej).

Projekt badawczy Pani mgr Katarzyny Stein-Szały oceniam pozytywnie, z punktu widzenia przeprowadzonych analiz teoretycznych, i przede wszystkim wyjątkowo szczegółowego oraz konstruktywnego opracowania empirycznego. Całościowe i uważne przestudiowanie niniejszej dysertacji daje podstawę do jednoznacznego stwierdzenia, że praca doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, ponieważ:

- ✓ stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego,
- ✓ obejmuje przemyślane etapy analizy danych jakościowych, a szczególnie: selekcję i porządkowanie danych, poszukiwanie kategorii analitycznych (wybór typu kodowania), analizę i interpretację danych,
- ✓ potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie nauk społecznych (w szczególności w zakresie pedagogiki specjalnej),
- ✓ daje świadectwo umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

W konkluzji końcowej stwierdzam, że recenzowana praca naukowa mgr Katarzyny Stein-Szały pt. „Zabawa we wspomaganiu rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu”, przygotowanej pod kierunkiem naukowym dra hab. prof. UZ Jarosława Bąbki oraz promotora pomocniczego dr Jolanty Lipińskiej-Lokś spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Naukowej Pedagogika Uniwersytetu Zielonogórskiego w Zielonej Górze o **dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Stein-Szały do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

Kraków, dnia 9 listopada 2022 roku

Dr hab. Katarzyna Plutecka, prof. UP
Instytut Pedagogiki Specjalnej, Szkolnej i Kształcenia Nauczycieli
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Stein-Szały pt. „Zabawa we wspomaganiu rozwoju
dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu”, napisanej pod kierunkiem naukowym

dra hab. prof. UZ Jarosława Bąbki oraz promotora pomocniczego dr Jolanty Lipińskiej-Lokś
(Zielona Góra 2022, ss.412)

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały stanowi skrupulatnie opracowane studium teoretyczno-empiryczne. Temat niniejszej dysertacji doktorskiej, rozumiany również jako problem badawczy, jest oryginalny, o czym pisze Doktorantka we *Wstępie*. Warto podkreślić, że *Wstęp* zawiera dodatkowo uzasadnienie wyboru tematu z licznymi odniesieniami do literatury przedmiotu i odwołaniem się do własnych doświadczeń nauczyciela-praktyka. Doktorantka odpowiadając na potrzebę badań dotyczących wspomagania rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu poprzez zabawę akcentuje między innymi konieczność zrozumienia intymnych *doświadczeń rodziców i terapeutów, którzy aktywnie uczestniczą we wczesnym wspomaganiu rozwoju tej grupy dzieci* (s. 10). Dlatego podjęta przez Doktorantkę problematyka jest bez wątpienia ważna, aktualna, wartościowa ze społecznego punktu widzenia i zasługuje na aprobatę.

Zasadnicza część dysertacji składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, a także bibliografii, aneksu, spisów tabel i rysunków. Struktura pracy jest czytelna i logicznie uporządkowana, o czym świadczy umiejętne rozplanowanie proporcji poszczególnych rozdziałów, a także prowadzenie czytelnika od teoretycznych podstaw pracy poprzez

metodologię badań własnych do niezwykle wnikliwej prezentacji materiałów badawczych oraz ich pogłębionej analizy. Tak więc przyjęta kolejność prezentowanych w pracy doktorskiej zagadnień została podporządkowana istocie i logice przedmiotu badań, co znajduje uzasadnienie merytoryczne i metodologiczne.

W pierwszym rozdziale (s. 12-89) Doktorantka przygotowała teoretyczne podstawy dla podejmowanych empirycznych eksploracji. Dokonując bardzo obszernego przeglądu literatury przedmiotu (313 pozycji, netografia) Doktorantka wykazała się kompetencją merytoryczną w zakresie rozumienia kluczowych terminów: zabawa, autystyczne spectrum zaburzeń i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Poczynione ustalenia terminologiczne, klasyfikacyjne i rozwojowe na temat zabawy stały się pretekstem do pokazania jak kluczowe znaczenie wspomniana forma aktywności ma dla rozwoju podstawowych kompetencji emocjonalnych i społecznych dziecka. Z kolei analiza koncepcji wyjaśniających patogenezę zaburzeń ze spectrum autyzmu pozwoliła Autorce zauważyć i krytycznie ocenić konsekwencje niniejszych zaburzeń rozwojowych dla rozwoju indywidualnego dziecka w wielu wymiarach życia. W kontekście podjętej tematyki badań szczególnego znaczenia nabiera poszukiwanie przez Doktorantkę swoistości aktywności zabawowej dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu (s. 48-62). Dokonując analizy literatury przedmiotu próbuje odpowiedzieć na kluczowe pytania: jak kształtuje się aktywność zabawowa dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu? Jakie czynniki warunkują rozwój zabawy? Czy i jak następuje wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu poprzez zabawę? W kontekście prowadzonych rozważań przez Doktorantkę pozwolę sobie na dwie uwagi krytyczne dotyczące kwestii terminologicznych. W aktualnym podejściu w naukach społecznych (przede wszystkim w pedagogice specjalnej) w kategoriach teoretycznych i w praktyce wdraża się idee normalizacji oraz autonomii osób ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, i dlatego w sytuacji publikacji niniejszej dysertacji doktorskiej w formie monografii autorskiej (do czego szczerze zachęcam) proponuję zmienić pojęcie: jednostka na osoba (np. s. 70, 73, 91). Kolejna uwaga dotyczy stosowania zamiennie, jako wyrazy bliskoznaczne terminów: mowa i język (s. 44), i na skutek tego nie jest zrozumiałe dla czytelnika: czy Doktorantka opisuje specyfikę rozwoju języka czy mowy dziecka z zaburzeniami ze spectrum autyzmu? A przecież mowa i język to dwie odmienne definicje i umiejętności, których budowa, funkcje oraz rozwój są przedmiotem rozważań przedstawicieli nauk humanistycznych czy społecznych.

strategii badań jakościowych i pozwoliło Doktorantce na kreatywność metodologiczną. Następnym atutem projektu są nie tylko szczegółowo opisane, ale też realizowane etapy procedury badawczej (s. 112).

Kolejne trzy rozdziały (s. 113-173) stanowią, jak pisze Doktorantka *przestrzeń wynikową*, czyli są prezentacją wyników badań własnych. Doktorantka korzystając z wybranych metod mogła rzetelnie i trafnie analizować informacje o badanym zjawisku: *zabawę dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu*, pogłębić zdobytą wiedzę i lepiej zrozumieć mechanizmy działania analizowanych zagadnień. Proces interpretacji uzyskanych danych narracyjnych był bardzo pracowity. Opis danych kategorii pozwolił na ich przyporządkowywanie do problemów badawczych, a także odniesienie do aktualnych koncepcji wyjaśniających znaczenie zabawy dla rozwoju dziecka ze spectrum autyzmu. Podczas prezentowanej analizy empirycznej i interpretacji wyników Doktorantka wysuwała wnioski, które sugerują, że przejawy aktywności zabawowej dziecka ze spectrum autyzmu mają charakter osobliwy i ich rzeczywiste potrzeby rozwojowe wymagają dostosowania oferty edukacyjnej i terapeutycznej do ich możliwości. Zrozumienie specyfiki funkcjonowania tej grupy dzieci, ich wyjątkowy przebieg rozwoju zaburzeń należących do spectrum autyzmu powinno być przyczynkiem do opracowania strategii pomocowych, które pozwolą im przekraczać ograniczenia i dążyć do samorealizacji podczas aktywności zabawowej. Badania Doktorantki należy zaliczyć do kategorii nowatorskich badań jakościowych, które wpisują się w paradygmat normatywny i dlatego posiadają liczne zalety. Pewien niedosyt metodologiczny budzi fakt, że w zgromadzonym materiale empirycznym, który został poddany transkrypcji nie wykorzystano zabiegów formalnych (np. pogrubionej czcionki), które wyróżniłyby te fragmenty wypowiedzi rodziców czy terapeutów odnoszących się bezpośrednio do analizowanych kategorii.

Niniejsza część pracy jest jednoznacznym wynikiem przeprowadzonych eksploracji naukowych i potwierdzeniem zasadność zrealizowanego projektu. Całość pracy podsumowują rekomendacje dla praktyki pedagogicznej, które stanowią formę pożądaną pomocy w kontekście aktualnej wiedzy i właśnie zrealizowanego projektu badawczego. Z tego względu rozprawa doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały stanowi cenne źródło informacji, nie tylko dla rodziców dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu i ich terapeutów, ale też dla innych osób, którym bliskie jest zrozumienie złożoności charakteru i przyczyn trudności doświadczanych przez dziecko z zaburzeniami ze spectrum autyzmu podczas aktywności

Podsumowując część teoretyczną pracy doktorskiej pragnę podkreślić, że zaprezentowana analiza wskazuje na rozległą wiedzę i znajomość interdyscyplinarnej literatury przedmiotu, ale szczególnie z zakresu pedagogiki specjalnej, a także rozumienie pojęć i kategorii istotnych dla podjętego problemu badawczego. Zawarte doniesienia zostały dobrze ustrukturyzowane, wnikliwie opisane pod względem merytorycznym. Zakres i dobór literatury przedmiotu nie budzą zastrzeżeń.

W rozdziale drugim (s. 90-112) Doktorantka przedstawia założenia metodologiczne podjętych badań własnych. Podstawą pozytywnej oceny omawianej pracy doktorskiej jest zaprezentowany przez Autorkę w niniejszym rozdziale warsztat metodologiczny i *ukazanie wiedzy subiektywnej, która odwołuje się do analizy interakcji międzyludzkich oraz symbolicznych struktur życia społecznego* (s. 91). Autorka prezentuje konstruktywnie przemyślane podstawy metodologiczne badań własnych, które zostały przygotowane w paradygmacie metodologii badań jakościowych. Należy podkreślić, że strategie badań jakościowych stają się coraz bardziej popularne w naukach społecznych, ale też w przypadku niniejszego projektu bardzo uzasadnione. Prezentowane refleksje naukowe Doktorantki na temat konceptualizacji rozumienia i definiowania zabawy we wspomaganiu rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu nie odwołują się do obiektywnego opisu rzeczywistości, ale odnoszą się do intymnego spojrzenia ich rodziców i terapeutów w przejawy aktywności zabawowej, czyli: *sposobu postrzegania i rozumienia zabawy przez osoby zajmujące się dzieckiem na co dzień* (s. 92) i dają możliwość poznania *indywidualnego rozwoju, przebiegu i kontekstu zabawy każdego dziecka* (s. 92). W niniejszym rozdziale zdefiniowania wymagają cele badań, a dokładnie cel poznawczy i teoretyczny, tym bardziej, że Doktorantka tłumaczy ich istotę za autorem: Januszem Gniteckim (s. 93). W dalszej części rozdziału Doktorantka pisze, że w realizowanym projekcie badawczym wykorzystwała dwie metody: *indywidualnych przypadków i metodę fenomenologiczną*. W uzasadnieniu przyjęcia pierwszej metody studium przypadku powołuje się na takich autorów, jak: *Pilch, Janicka-Panek, Franc, Domagała-Zyśk*. W przypadku metody fenomenograficznej odwołuje się do *Jacka Moroza* (brak w bibliografii), *Martona, Bauman, Jurgiel, Szkudlarka, Kossobuckiej, Męczkowskiej, Jurgiel-Aleksander*. Bez wątplenia obydwie metody badań stwarzają możliwość nie tylko szerokiego, ale i głębokiego poznania istoty zabawy w naturalnym kontekście. Zastosowanie triangulacji metod należy uznać za walor, bo zastosowanie rozwiązań hybrydalnych w badaniach jakościowych, dodatkowo podnosi wartość realizowanego projektu naukowego. Wielość zastosowanych technik i narzędzi (s. 101-104) jest również naturalną konsekwencją przyjętej

zabawowej. Pragnę uwypuklić, że tematyka niniejszej pracy doktorskiej może stanowić inspirację do dalszych analiz i poszukiwań badawczych.

Podkreślenia wymaga fakt, że język pracy jest poprawny i zrozumiały. Styl narracji cechuje czytelność, przejrzystość, czemu służą różne zabiegi graficzne, np. pogrubienia czcionki, kursywa, akapity, tabele i rysunki. Przypisy i zapis bibliograficzny są poprawne. Pojawiły się nieliczne błędy literowe, np. w nazwiskach autorów: Marton (s. 98), Szkudlarek (s. 99). Proponuję również dopracować numerację rozdziałów, a szczególnie podrozdziałów w spisie treści (będzie to miało znaczenie w sytuacji publikacji niniejszej dysertacji doktorskiej w formie monografii autorskiej).

Projekt badawczy Pani mgr Katarzyny Stein-Szały oceniam pozytywnie, z punktu widzenia przeprowadzonych analiz teoretycznych, i przede wszystkim wyjątkowo szczegółowego oraz konstruktywnego opracowania empirycznego. Całościowe i uważne przestudiowanie niniejszej dysertacji daje podstawę do jednoznacznego stwierdzenia, że praca doktorska mgr Katarzyny Stein-Szały spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, ponieważ:

- ✓ stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego,
- ✓ obejmuje przemyślane etapy analizy danych jakościowych, a szczególnie: selekcję i porządkowanie danych, poszukiwanie kategorii analitycznych (wybór typu kodowania), analizę i interpretację danych,
- ✓ potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie nauk społecznych (w szczególności w zakresie pedagogiki specjalnej),
- ✓ daje świadectwo umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

W konkluzji końcowej stwierdzam, że recenzowana praca naukowa mgr Katarzyny Stein-Szały pt. „Zabawa we wspomaganiu rozwoju dzieci z zaburzeniami ze spectrum autyzmu”, przygotowanej pod kierunkiem naukowym dra hab. prof. UZ Jarosława Bąbki oraz promotora pomocniczego dr Jolanty Lipińskiej-Lokś spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Naukowej Pedagogika Uniwersytetu Zielonogórskiego w Zielonej Górze o **dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Stein-Szały do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

